Het Oversticht

Redengevende omschrijving
Schotbalkloods Zomerdijk 32
Gemeente Oldebroek

Het Oversticht
Tom Temmink
Zwolle, 15 mei 2020

Inhoud

Algemene gegevens 3
Inleiding bouwhistorie 4
Omschrijving 4
Waardering 4
Situering 6
Beeldverslag huidige toestand 7
Bronnen 10
Colofon 11

Algemene gegevens

Naam object:	Schotbalkloods Zomerdijk 32
Straat + huisnummer :	Zomerdijk 32
Postcode + plaats :	8097 SM Oosterwolde
Perceelnummer:	ODB01AA00304
Oorspr. functie:	Waterwerk: schotbalkloods
Huidige functie:	Woning/Verblijf
Bouwjaar:	circa 1960

Eigenaar:	Staatsbosbeheer
	Binnensingel 03
	7411 PL Deventer

Inleiding bouwhistorie

Reeds vroeg zijn de streken ten noorden van Elburg door de aanleg van dijken beveiligd tegen het zeewater, dat bij overstroming door de achter Oldebroek gelegen hogere gronden van de noordelijke Veluwezoom wordt gestuit. De oudste bescherming is waarschijnlijk te vinden in den thans als weg nog bestaanden Winterdijk. De steeds verder gaande ontginning van de broeklanden en het steeds hoger worden van de zeevloeden maakte een nieuwe bedijking nodig.

De schotbalkloods aan de Bolsmerksluis maakt deel uit van een groter stelsel waterwerken dat is aangelegd om het achtergelegen laagland bescherming te bieden tegen hoge waterstanden van de voormalige Zuiderzee. In 1359 kregen de ingelanden van Oosterwolde toestemming van de Hertog van Gelre REINALD III voor het aanleggen van een dijk tussen Elburg en de buurtschap Noordeinde, aansluitend aan de Drontherdijk, om de veenontginningen droog te houden. Zo is de Zomerdijk ontstaan, die van Elburg in noordelijke richting loopt. Om ook de stad en de omringende weidegronden te beschermen, besloot de stad Elburg de dijk over hun grondgebied te verlengen met de aanleg van de Kamperdijk en de Kerkdijk tot het dorp Doornspijk. De zeepolder Oosterwolde werd daarmee een feit. De afwatering van het binnendijkse gebied gebeurde aanvankelijk met een aantal sluizen die profiteerden van eb en vloed. De polder was lange tijd onderverdeeld in een vier delen of merken, van noord naar zuid: Noordermerk, Bolsmerk, Lummermerk, Eektermerk. Elk van deze vier merken had een gelijknamige sluis en het onderhoud werd afzonderlijk geregeld. Toen het polderreglement van 1890 van kracht werd, werden de merken als zelfstandige onderafdelingen opgeheven en het beheer van de sluizen en waterwerken aan het algemene polderbestuur overgedragen. De schotbalkloods aan de Bolsmerksluis werd van oorsprong gebruikt om de schotbalken voor de naastliggende sluis op te kunnen slaan op de momenten dat ze niet nodig waren.

Omschrijving

Het gebouw telt één bouwlaag onder een zadeldak dat gedekt is met oranje, opnieuw verbeterde holle pannen. De loods is opgetrokken in metselwerk met halfsteens verband en een spouwmuur. Het bouwwerk is opgedeeld in een voorruimte met een vierkante plattegrond en een meer langgerekt achterdeel. De loods is voorzien van een beschoten kap, die wordt gedragen door houten makelaarsspanten en gordingen. De vensters zijn voorzien van houten kozijnen en donkerrood geschilderde houten luiken. De gevelopeningen zijn origineel, op de twee nieuwe kozijnen in de rechter zijgevel na. De beide kopgevels worden afgedekt door een windveer met dekker. Deze hebben een ruime overstek, om het gevel metselwerk minder bloot te stellen aan regen. De langsgevels zijn niet voorzien van een afwateringsgoot, waardoor de plint langer nat blijft en bovendien sneller vuil wordt. Om dit enigszins te maskeren is de plint donkerder gevoegd. Het overige voegwerk is vrij licht uitgevoerd en platvol geborsteld.

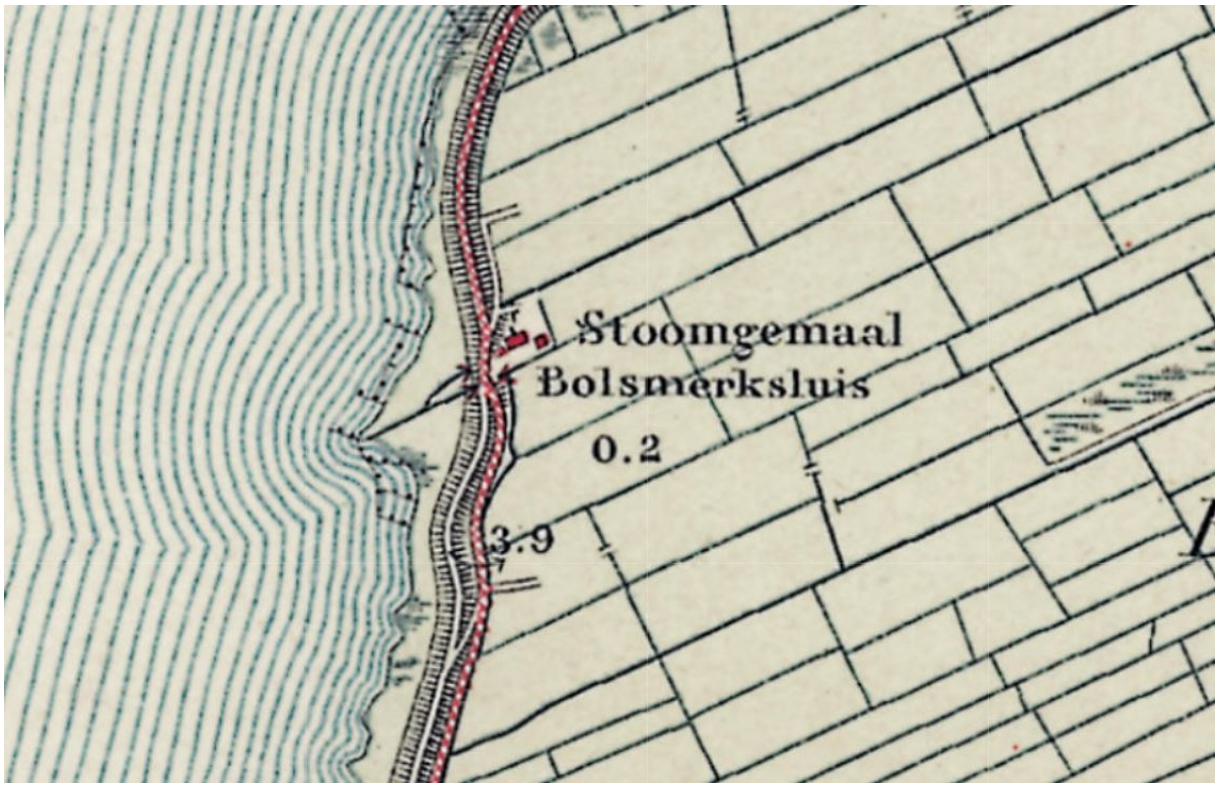
Het gehele gebouw is recentelijk gerenoveerd, waardoor de huidige verschijningsvorm is ontstaan. Het interieur is herbestemd tot een verblijfsruimte, maar voornamelijk voor de warme zomermaanden, want een cv-installatie ontbreekt. De vloer is voorzien van rode estrikken, die van elders afkomstig zijn. De spantconstructie met gordingenkap en verticaal dakbeschot is ongewijzigd intact gebleven. In de vierkante voorruimte is een bergzolder aanwezig, opgebouwd uit een enkelvoudige balklaag met vloerdelen.

Waardering

De schotbalkloods aan de Bolsmerksluis is van algemeen cultuur- en architectuurhistorisch en stedenbouwkundig belang:

- de schotbalkloods is een kenmerkend element in de ontwikkelingsgeschiedenis van de waterhuishouding van de gemeente Oldebroek;
- vanwege de ensemblewaarde binnen het gave complex van waterwerken van Polder Oosterwolde;
- als functioneel onderdeel van het ensemble de Bolsmerksluis en het voormalige stoomgemaalgebouw;
- als typologisch voorbeeld van een opslagloods bij een sluis;
- door de beeldbepalende buitendijkse ligging aan de Bolsmerksluis;
- vanwege de gaafheid van het complex; ondanks de functiewijziging is het bouwwerk in opzet en volume nog duidelijk herkenbaar.

Situering

1925

2020

Het Oversticht

Foto’s huidige toestand

Bronnen

Waterwerken in de gemeente Elburg en Oldebroek, 2014

Witteveen en Bos, *Effectnotitie cultuurhistorisch erfgoed*, april 2020

Witteveen en Bos, *Planuitwerkingsfase Noordelijke Randmeerdijk: Ontwerprapport Kunstwerken*, maart 2020

Gelders Archief:
https://www.geldersarchief.nl/

Googlemaps:
https://www.google.nl/maps

Historisch Geografisch Informatiesysteem:
www.hisgis.nl

Topotijdreis:
www.topotijdreis.nl

Colofon

Titel
Redengevende omschrijving: Schotbalkloods Zomerdijk 32, Gemeente Oldebroek

Opdrachtgever
Gemeente Oldebroek

Uitvoerder
Het Oversticht

Samenstelling
Tom Temmink, Mascha van Damme en Hannah Geerdink

Contactgegevens
Hannah Geerdink
hannah.geerdink@hetoversticht.nl
06-54232007

Datum
15 mei 2020